

GOVORI I POZDRAVI NA SVEČANOM OTVARANJU

56. Teološko-pastoralnog tjedna

26. siječnja 2016.

KARDINAL JOSIP BOZANIĆ

Nadbiskup zagrebački i metropolit, veliki kancelar Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Uzoriti gospodine Kardinale, preuzvišeni Apostolski nuncije;
draga subraćo nadbiskupi i biskupi;
dragi svećenici, redovnici, redovnice i Kristovi vjernici laici;
poštovani predstavnici sestrinskih Crkava,
kršćanskih zajednica i drugih religija;
cijenjeni gospodine Dekane Katoličkoga bogoslovnog fakulteta;
veleučeni gospodine Rektore Sveučilišta u Zagrebu
i Rektore Hrvatskoga katoličkog sveučilišta;
poštovani Ministre znanosti, obrazovanja i sporta;
veleučena gospodo dekani, prodekani, profesori;
poštovani predstavnici državnih i gradskih vlasti;
cijenjena braćo i sestre, sudionici Teološko-pastoralnoga tjedna.

1. Značenje i vrijednost ovoga siječanjskog susreta u Zagrebu moguće je djelomice iščitati već iz rednoga broja koji pokazuje da se na Tjednu okupljamo već pedeset i šesti put, uvijek s nakanom da svoj život, promišljanje i zauzetost uskladimo s aktualnim izazovima i potrebama naše Crkve u njezinu teološkom i pastoralnom djelovanju.

Ove godine, u milosnom vremenu Izvanrednog jubileja milosrđa, u tematsko je središte stavljeno Božje milosrđe. U svojoj buli najave papa Franjo sažima odnos milosrđa i Crkve ovim riječima: »Milosrđe je sam temelj na kojem počiva život Crkve. Cjelokupno njezino pastoralno djelovanje moralo bi biti obavijeno nježnošću koju pokazuje prema vjernicima; ništa u njezinu naviještanju i njezinu svjedočenju svijetu ne bi smjelo biti lišeno milosrđa« (*Lice milosrđa*, 10). Papa izražava žaljenje što se »iskustvo opraštanja u našoj kulturi sve rjeđe susreće« (*Isto*). Kultura milosrđa uvijek je otvaranje novom životu, ulijevanje hrabrosti i gledanje budućnosti s nadom. Cijela Crkva, naše župe, zajednice, udruge i pokreti pozvani su biti oazama milosrđa.

Zato je važno dublje upoznavati Božje milosrđe, prepoznavati ga u vlastitome životu i ugrađivati ga u život Crkve i društva. Ta nas činjenica poziva da primjereno vrjednujemo svaku od sastavnica u nazivu ovoga Tjedna: on je i teološki i pastoralan. Na razini teologije omogućuje proširivanje obzora spoznaje, poveznica, raščlambe, ali ne radi zatvaranja isključivo u okvire akademskih radova i rasprava, nego radi evanđeoske prodornosti u sva ozračja u kojima čovjek traži Boga i čezne za Njim, u svim ljudskim iskustvima. To usmjerenje želim i ovom Teološko-pastoralnom tjednu.

Svaka partikularna Crkva živi Svetu godinu u zajedništvu sa sveopćom Crkvom, ali i s posebnostima koje je obilježavaju u određenome povijesnom trenutku. Posebnosti partikularnih Crkava ogledaju se naročito u životima ljudi koji su svjedočili svetost djelima milosrđa te nam postali nadahnuće i zagovornici. Papa zato piše: »Naša se molitva proteže i na mnoge svece i blaženike koji su milosrđe učinili svojim životnim poslanjem« (*Lice milosrđa*, 24).

2. Govoreći kao zagrebački nadbiskup i znajući da time obuhvaćam puno šire crkveno raspoloženje, ističem da je Sveta godina milosrđa za nas posebno povezana s blaženim Alojzijem Stepincem. Već sam u nekoliko navrata spomenuo da je njegov život odsjaj Krista, Lica milosrđa, divan primjer predanoga služenja u ljubavi prema Bogu, Crkvi, Svetomu Ocu, hrvatskoj domovini; u ljubavi koja se potvrđivala prema bližnjima, prema potrebnima svake vrste, a osobito prema progonjenima.

Budući da smo ovdje okupljeni s raznih strana, i to u najvećem dijelu svećenici, osjećam danas potrebu obratiti se poglavito vama, draga subraćo u svećeništvu, svjestan da se ponekad i sami, glede kanonizacije blaženoga Alojzija Stepinca, susrećete sa zbunjajućim vijestima, napisima i mišljenjima. Nađete se i unutar rasprava koje su prožete nejasnoćama i razočaranjima, izloženi ste pitanjima vlastitoga srca, ali i svojih vjernika.

Zato vam želim skrenuti pozornost i potaknuti vas da uvijek razmišljate u svjetlu evanđelja i da zaključujete snagom ljubavi prema Crkvi. Premda sam i sâm često prozivan; premda o meni možete pročitati grube neistine, one imaju druge ciljeve. Stoga vas ohrabrujem za svjedočenje istine kako bismo u ovim vremenima zajedno bili Crkva, dostojna Kristova imena i Stepinčeva zagovora.

3. Ne mogu biti ravnodušan prema istupima i ružnim optužbama u kojima se govori da sam ja, da su hrvatski biskupi, obmanjivali javnost, da nešto zlonamjerno prešućuju, da su uvrijedili Svetu Stolicu pa i samoga Papu. Bolno

je to čuti i zato se obraćam vama, dragi svećenici, da se ne biste dali zavesti medijskim napadima i pridružili se duhu tako smišljenih propagandnih uradaka i tumačenja.

U Crkvi svatko ima svoj poziv i svoju odgovornost. Svjesni smo da i u njoj postoje prosudbe i postupci koje treba razmatrati, ali uvijek vođeni duhom crkvenosti i u ljubavi. U svojoj odgovornosti i u bratskoj otvorenosti mogu – posuđujući riječi blaženoga Alojzija – reći da si u tome pitanju nemam što predbacivati, baš kao što nema ničega što bi se moglo predbacivati Hrvatskoj biskupskoj konferenciji. Biskupi su na mjerodavnim instancama intervenirali usmeno i pisanim putem, a u svojoj odgovornosti obavještavali povjerene im vjernike i crkvenu javnost.

Kao potporu za napad na hrvatske biskupe uzimaju se navodni citati iz pisama srpskoga patrijarha Irineja papi Franji. Kažem »navodni«, jer mi nemamo uvida u ta pisma. Nije nam poznato i pitamo se kako je u javnost došlo nešto što je smatrano diskrecijskim odnosom Pape i Patrijarha. Ali time se ne trebamo zamarati.

4. Kao svećenici imamo zadaću pozivati na mir, na molitvu i na pouzdanje u Gospodina. Nama je jasno da se blaženomu Alojziju predbacuje njegova ljubav prema domovini i u konačnici mu se ne osporava zauzimanje za dobro, za ljude bilo koje rase i nacionalnosti. Previše je dokaza za to. No, ne može mu se oprostiti što je smatrao da hrvatski narod, poput drugih naroda, ima pravo na svoju državu.

I zato se kardinala Stepinca opetovano pokušava koristiti za političke ciljeve falsificiranjem činjenica, zastupanjem iskrivljenih tumačenja učinjenoga i izgovorenoga te upornim ponavljanjem laži iz montiranoga procesa protiv njega. Blaženog Alojzija ne treba posebno braniti, jer o njemu svjedoči svetost njegova života, ali očekivati je da se i hrvatska država, zbog sadašnjosti i budućnosti same države, preko svojih institucija sustavnije posveti rasvjetljavanju cjelovite istine iz toga teškog razdoblja naše povijesti.

Kao što sam već ponavljao više puta, kanonizacija blaženog Alojzija Stepinca nije postavljena u pitanje, jer je to unutarnja stvar Katoličke crkve. Ono što je učinjeno neće se više preispitivati, nema nikakve revizije procesa koji je gotovo priveden završetku. Radna skupina stručnjaka Katoličke crkve i Srpske pravoslavne crkve pod okriljem Svete Stolice, koju je inicirao papa Franjo, a koja još nije oformljena i koja bi svoj rad trebala dovršiti u kraćem vremenu, neće zadirati u proces kanonizacije, nego joj je svrha zajedničko promišljanje o

ulozi blaženoga Alojzija Stepinca u Drugome svjetskom ratu u nadi da će rad te skupine stručnjaka poslužiti da Blaženikov lik još više zasja i pridonijeti pomirenju između Crkava i naroda.

Braćo i sestre, u svemu tome važno je uočiti da je istina zakoračila na put s kojega nema povratka. Mi znamo da će ta istina, u trenutku koji je znan Providnosti, biti združena s našom radošću u slavlju proglašenja svetim blaženoga Alojzija.

5. Premda neki smatraju da bi kanonizacija otežala ekumenske odnose među dvjema Crkvama, Katoličkom i Srpskom pravoslavnom, oduvijek smo govorili da to nije tako, jer uviđamo da upravo s posljednjim nastojanjima odnosi nisu poboljšani, nego se događa suprotno.

U potezima pak kojima smo svjedoci u društvu čitamo nakane koje su nam poznate, a one se svode na jednu – neistinama razjediniti našu Crkvu, unižeti nepovjerenje prema biskupima, suprotstaviti hrvatske biskupe i Papu, unižeti nezadovoljstvo i tugu u hrvatski narod. Treba također jasno reći kako sve to unosi gorčinu u srca naših vjernika. Hrvatski je puk osjetio neku vrstu nepravde, zadiranja u ono što je najsvetije. Mi to kao pastiri itekako osjećamo, osjećamo dušu svojih vjernika, napaćenu neistinama i gaženu u dostojanstvu. U svemu tome pozvani smo i dalje biti uz istinu u ljubavi, kristovski i stepinčevski.

U pokušaju razjedinjavanja Crkve u nas treba primijetiti, premda su prikriveni, pokušaje da se među naše vjernike unese nepovjerenje prema Papi. Zato pozivam sve vas, braćo i sestre, da – poput blaženoga Alojzija Stepinca – bez obzira što vam se predstavljalo, ne prestanete promicati zajedništvo s Petrovim nasljednikom, a vi, braćo svećenici, među vjernicima uvijek gajite iskrenu ljubav prema Svetomu Ocu. I ako se u vama pojavi kakva dvojba, pitajte se što bi u takvom slučaju učinio blaženi Alojzije. I naći ćete odgovor u svakome životnom trenutku. A milosrdni Bog nam neće uskratiti svoga milosrđa.

Sve preporučujem nebeskom zagovoru blaženog Alojzija Stepinca.

MONS. ALESSANDRO D'ERRICO

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj

Radostan sam što mogu sudjelovati u ovom *uvodnom zasjedanju*, koje svečano otvara 56. Teološko-pastoralni tjedan u organizaciji Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Čast mi je svima prenijeti poseban blagoslov pape Franje, koji je u prvom redu upućen velikom kancelaru, kardinalu Josipu Bozaniću, i dekanu Tončiju Matuliću.

Tema ovoga *Tjedna* na poseban način je važna, zato jer se uklapa u kontekst puta kojim papa Franjo želi da Crkva hodi u ovoj Izvanrednoj Svetoj godini milosrđa. Svoju radost zato bih želio podijeliti s vama zbog te teme, koja svjedoči još više o vezama zajedništva Crkve Božje koja je u Hrvatskoj s Apostolskom Stolicom te o teološko-pastoralnom dinamizmu promišljanja ovoga Fakulteta.

Kako je poznato, Sveta godina ima tri glavna cilja, ne samo onaj kontemplirati i živjeti u svakidašnjem životu »milosrđe koje je oduvijek Bog ulio u nas« nego također i onaj da nas podsjeća »da je Crkva pozvana kao prva biti istinski svjedok milosrđa, ispovijedajući ga i živeći ga kao središte objave Isusa Krista«. Izabrana tema čini mi se zato vrlo aktualnom za pastoralne izazove s kojima se trebamo suočiti i imam povjerenja da će razmišljanja koja budu predstavili sjajni predavači tijekom ovog *Tjedna* pridonijeti različitim čimbenicima naroda Božjega da postanu još odgovorniji, u ovome novom razdoblju evangelizacije u kojem živimo i na koje gledamo s velikom nadom.

Moja je želja i molitva da iz ovog *Tjedna* može proizići puno dobrih plodova za čitavu Crkvu u Hrvatskoj i za zajednice izvan Hrvatske a koje imaju ovdje svoje predstavnike.

Hvala!

STIPE ZEBA

Posebni savjetnik gradonačelnika za vjerske zajednice i predstojnik kabineta gradonačelnika

Uzorita gospodo kardinali;
poštovani apostolski nuncije u Republici Hrvatskoj Alessandro D'Errico;
poštovani predsjedniče Hrvatske biskupske konferencije nadbiskupe Puljiću;
poštovani ministre znanosti g. Šustare;
poštovani rektore Zagrebačkoga sveučilišta g. Borase;
poštovani rektore Hrvatskoga katoličkog sveučilišta dr. Tanjiću;
dragi organizatori: poštovani dekane dr. Matuliću;
preuzvišeni oci biskupi i svećenici;
drage redovnice i redovnici,
dame i gospodo, dragi prijatelji!

Teološko-pastoralni tjedan u Zagrebu postao je jedan od tradicionalnih obilježja identiteta našega grada, stoga vas od srca pozdravljam u ime gradonačelnika gospodina Milana Bandića. Poseban pozdrav dobrodošlice u našu

metropoli upućujem svima onima koji dolaze iz drugih hrvatskih krajeva, iz Bosne i Hercegovine, a naročito inozemnoj pastvi.

Ovo je posebno mjesto u memoriji našega grada koje je našem hrvatskom narodu darovalo naraštaje i naraštaje duhovnih pastira.

Želim izreći jedno veliko toplo ljudsko hvala vama koji vlastitim primjerom svakodnevno svjedočite služenje, što vlastitim primjerom pokazujete što znači živjeti za druge, kako nasljedovati Isusa Krista među najpotrebitijima u našem društvu.

Vremena u kojima živimo prilično su izazovna, i na nacionalnoj, i na globalnoj pozornici. Neizvjesnost i pesimizam koji nas okružuje moramo zamijeniti optimizmom i povjerenjem.

Pozvani smo voljeti ovu zemlju i svoj hrvatski narod, potrebno nam je više suradnje i razumijevanja kako bismo zajedno mijenjali hrvatsko društvo.

Hrvatska i svijet trebaju više kršćanske nade, otvorenosti, tolerancije i dobre volje.

Upravo na tu promjenu poziva nas i Sveti Otac koji nas je Godinom milosrđa podsjetio kako Bog za nas ima strpljenja te kako su njegove milosrdne ruke otvorene za nas kad god se poželimo vratiti na pravi put.

I na kraju – sinoćnja promocija Strossmayera, »Sve za vjeru i domovinu«, današnji pastoral Božjega milosrđa, popodnevna promocija zbornika *Blaženi Alojzije Stepinac – katolički uzor čovjekoljublja* te večerašnja akademija u Vijencu povodom završetka Godine posvećenoga života – radost zajedništva – određuju ritam našega grada, život našega grada. Rekao bih: »Zagreb živi Boga punim plućima.«

A veliki Tomislav Janko Šagi-Bunić bi rekao: »Ali drugog puta nema« i »Bogu nitko nije nevažan«, na što bi Turčinović dodao da je »u kršćanstvu bitno čuti riječ, sve počima od riječi koja nam je saopćena«.

Vjerujem da ćemo u ova tri dana imati otvoreno srce za Riječ.

Želim vam puno uspjeha u radu i lijep boravak u metropoli, koja svakodnevno postaje sve poznatija i priznatija u Europi.

PROF. DR. SC. TONČI MATULIĆ

Dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Izvanredni jubilej Svete godine Božjega milosrđa stvara jedinstveno ozračje zajedništva, radosti i otvorenosti novim spoznajama i novim poticajima koji dolaze iz vječne Božje novosti. To nam objavljuje Bog po Duhu koji sve proniče, i dubine Božje« (1 Kor 2,10).

U tom istom Duhu budi se u nama radost zbog vaše prisutnosti i očitovanoga zajedništva. Stoga u tom Duhu izražavam iskrenu dobrodošlicu i upućujem srdačne pozdrave svim nazočnim sestrama i braći u Kristu, svim dragim prijateljima i gostima na otvaranju 56. Teološko-pastoralnoga tjedna u ime domaćina i organizatora, Katoličkoga bogoslovnog fakulteta (KBF) Sveučilišta u Zagrebu. KBF Sveučilišta u Zagrebu prijateljski vas sve dočekuje i izražava svima duboku zahvalnost za očitovano zajedništvo i iskazano zanimanje i podršku.

U istome Duhu izražavam iskrenu dobrodošlicu i upućujem srdačan pozdrav:

uzoritome gospodinu kardinalu Josipu Bozaniću, nadbiskupu i metropolitu zagrebačkom i velikom kancelaru Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu;

mons. Alessandru D'Erricu, apostolskome nunciju u Republici Hrvatskoj. Koristim priliku zamoliti Vas, preuzvišeni nuncije, da prenesete naše srdačne pozdrave i izraze dubokog poštovanja Svetome Ocu papi Franji uz napomenu da je blaženi Alojzije Stepinac u našim srcima svet i da smo i u ovoj prilici usredotočili misao vjere na otajstvo Božjega milosrđa.

Iskrenu dobrodošlicu uz srdačne pozdrave upućujem također:

mons. dr. Želimiru Puljiću, zadarskom nadbiskupu i predsjedniku Hrvatske biskupske konferencije;

uzoritome gospodinu kardinalu Vinku Puljiću, nadbiskupu i metropolitu vrhbosanskome, predsjedniku biskupske konferencije Bosne i Hercegovine te velikom kancelaru KBF-a Univerziteta u Sarajevu.

Iskrenu dobrodošlicu i srdačan pozdrav upućujem također svim nazočnim hrvatskim nadbiskupima i biskupima Hrvatske biskupske konferencije (na poseban način, prvi put je među nama, iskrenu dobrodošlicu i srdačan pozdrav upućujem imenovanom vojnom ordinariju u Republici Hrvatskoj mons. dr. Juri Bogdanu):

splitsko-makarskome mons. Marinu, riječkome mons. Ivanu, đakovačko-osječkome mons. Đuri i onome u miru mons. Marinu; hvarskome mons. Slobodanu, imenovanome vojnom mons. Juri i onome u miru mons. Jurju, gospićko-senjskome mons. Mili, šibenskome mons. Anti, požeškome mons. Antunu, varaždinskome mons. Josipu, srijemskome mons. Đuri, križevačkome mons. Nikoli, sisačkome mons. Vladi, bjelovarsko-križevačkome mons. Vjekoslavu, dubrovačkome mons. Mati, porečko-pulskome mons. Draženu i onome u miru mons. Ivanu, krčkome mons. Ivici i onome u miru mons. Valteru te pomoćnim biskupima zagrebačkim mons. Valentinu, mons. Ivanu i mons. Miji.

Iskrenu dobrodošlicu i srdačni pozdrav upućujem nazočnim hrvatskim biskupima Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine.

Također i svim nazočnim hrvatskim poglavarima i poglavaricama, provincijalima i provincijalkama redovničkih zajednica kao i glavnome tajniku Hrvatske biskupske konferencije.

Drago nam je da su i ove godine s nama predstavnici drugih kršćanskih zajednica. Izražavam dobrodošlicu i srdačno pozdravljam:

gospodina Slobodana Lalića iz Srpske pravoslavne crkve u Republici Hrvatskoj;

gospodina Tomu Magda i gospodina Željka Mraza iz Saveza baptističkih crkava u Republici Hrvatskoj;

gospodina magistra Davida Kovačevića i gospodina Danijela Milasa s Evangeoskoga teološkog fakulteta u Osijeku.

Počašćeni smo odazivom na otvaranje 56. Teološko-pastoralnog tjedna i dragih nam osoba iz svijeta znanosti i visokoga obrazovanja.

Iskrenu dobrodošlicu i srdačan pozdrav upućujem:

prof. dr. sc. Damiru Borasu, rektoru Sveučilišta u Zagrebu u zajedništvu s prof. dr. sc. Ivanom Čuković-Bagić, prorektoricom za studente, studije i upravljanje kvalitetom i prof. dr. sc. Mirjanom Hruškar, prorektoricom za prostorni razvoj i sustav kontrole kvalitete.

Iskrenu dobrodošlicu i srdačan pozdrav upućujem također i:

izv. prof. dr. sc. Željku Tanjiću, rektoru Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta u zajedništvu s njegovim prorektorima;

izaslanici ravnateljice Agencije za znanost i visoko obrazovanje;

izaslaniku predsjednika Matice hrvatske.

Iskrenu dobrodošlicu i srdačan pozdrav uz zahvalu za dolazak i nazočnost, a ovo mu je zasigurno prvo javno pojavljivanje, upućujem novome ministru znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, prof. dr. sc. Predragu Šustaru. Zaslužuje jedan pljesak podrške.

Iskrenu dobrodošlicu i srdačan pozdrav upućujem i izaslaniku gradonačelnika Grada Zagreba te tajniku Komisije Vlade RH za odnose s vjerskim zajednicama.

Među nama su i mnogi članovi crkvene i svjetovne akademske zajednice. Srdačan pozdrav upućujem svim prisutnim dekanima i profesorima drugih katoličkih bogoslovnih fakulteta i visokih teoloških škola u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Također srdačan pozdrav svim nazočnim dekanima, prodekanima i profesorima s drugih Fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Naš rad prate, i nadamo se pratit će, predstavnici sredstava društvenog priopćavanja. Dok ih srdačno pozdravljam, preporučam se da objektivno izvijeste hrvatsku, podjednako crkvenu i svjetovnu, javnost o ovogodišnjem Teološko-pastoralnom tjednu.

Hvala našem Međubiskupijskom sjemeništu za otvorenost i gostoprimstvo.

Iskrenu bratsku dobrodošlicu i srdačan pozdrav upućujem svoj braći svećenicima, dijecezanskim i redovničkim, a posebno cijenjenim župnicima i župnim vikarima. Teološko-pastoralni tjedan je ponajprije u službi vaše trajne teološko-pastoralne izobrazbe. Drago nam je i počašćeni smo da ste se i ove godine odazvali u velikom broju i došli izbliza i izdaleka, kako iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine tako i iz drugih europskih zemalja, u naš glavni grad Zagreb, dajući time svjedočanstvo našega zajedništva na putu traženja odgovora na izazove koje suvremeno društvo postavlja pred brak i obitelj.

Srdačno pozdravljam sve nazočne časne sestre redovnice, sve Kristove vjernike laike, a na poseban način sve nazočne vjeroučiteljice i vjeroučitelje. Radosni smo zbog vašeg dolaska i sudjelovanja.

Dragi prijatelji, dok ovaj događaj preporučamo vašoj dobroti i razumijevanju, želimo svima vama ugodan boravak na Šalati i plodonosno sudjelovanje u radu 56. Teološko-pastoralnog tjedna.

Nakon dobrodošlice i pozdrava pozivam vas na kratak misaoni zalet prema ovogodišnjoj temi teologije i pastora Božjega milosrđa.

Mogli smo zamijetiti jednu paradoksalnu reakciju vezanu uz Izvanredni jubilej Svete godine Božjega milosrđa. Svjetovno i medijsko oduševljenje, s jedne strane, te crkveno i vjerničko iznenađenje i čuđenje, s druge strane, s ponekim crkvenim komentarom koji je primjereniji suvremenom svjetovnom i medijskom predstavljanju vjerskih i teoloških tema nego služitelju Kristovih otajstava.

Opet smo suočeni sa svojevrsnim nesporazumom koji se pokazuje u svjetovnom i medijskom oduševljenju onim što papa Franjo govori i čini, a što je redovito praćeno crkvenim i vjerskim mrmljanjem i osporavanjem.

Dok nam se nije za čuditi svjetovnom i medijskom posredovanju crkvenih sadržaja, dotle se ipak valja čuditi nekim komentarima i reakcijama unutar same Crkve. No, ostavimo po strani fenomen oduševljenja i razočarenja da bismo pogledom na samu bit Svete godine Božjega milosrđa prepoznali s koje strane treba stajati oduševljenje, a s koje razočarenje.

Tema Božjega milosrđa vraća Crkvu i teologiju temi čovjekova grijeha, a tema grijeha eminentno je vjerska i teološka. Naime, gdje nema vjere u Boga,

gdje je imenica *Bog* postala suvišna ili čak zabranjena, tamo nema ni vjere u stvarnost grijeha niti ima imenice *grieh* kojom se izražava najopakije ljudsko iskustvo neposlušnosti i nezahvalnosti Bogu.

Zbog toga svako vjerodostojno i istinito oduševljenje Božjim milosrđem pretpostavlja spoznaju i priznanje čovjekova grijeha, a čega u svjetovnom i medijskom prostoru kronično nedostaje.

No, isto tako svaka vjerodostojna i istinita spoznaja i priznanje čovjekova grijeha pretpostavlja spoznaju i priznanje Božjega milosrđa, jer da je drukčije onda ne bi novi *Katekizam Katoličke Crkve* vezao izlaganje kršćanskoga nauka o grijehu s Božjim milosrđem (usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, 1846–1848). Konačan odgovor na *mysterium iniquitatis*, na otajstvo bezakonja i grijeha, nalazi se jedino u *mysterium pietatis* – u otajstvu vjere i milosrđa (usp. 2 Sol 2,3-17, usp. *Reconciliatio et paenitentia*, 19–22).

S time, dakako, još nije rečeno ono ključno i presudno što baca sasvim novo svjetlo na otajstvo Božjega milosrđa u našem vremenu.

»Neuravnoteženosti od kojih trpi današnji svijet zapravo su povezane s onom osnovnijom neuravnoteženošću koja je ukorijenjena u ljudskom srcu« (*Gaudium et spes*, 10) pa sukladno tome Crkva i njezina teologija, dok traže putove do tog korijena u ljudskome srcu, shvaćaju da se izgubljeni osjećaj za grijeh može povratiti samo rasvjetljavanjem pomućenoga smisla Boga.

Papa u miru Benedikt XVI. je u enciklici *Deus caritas est* izjavio: »To Božje djelovanje poprima sada dramatični oblik u činjenici da se, u Isusu Kristu, sam Bog daje u potragu za 'izgubljenom ovcom', izgubljenim čovječanstvom koje pati. Kada Isus u svojim prisposodobama govori o pastiru koji ide za izgubljenom ovcom, ženi koja traži drahmu, ocu koji izlazi u susret i baca se u zagrljaj rasipnom sinu, to nisu samo riječi, već to predstavlja tumačenje samoga njegova bića i djelovanja« (*Deus caritas est*, 12). Riječ je o biću i djelovanju utjelovljene Božje ljubavi u Isusu Kristu čija muka i smrt na križu i slavno uskrsnuće očituju Božju ljubav upravo kao milosrđe. »Tako je Kristov križ, na kojemu Sin, istobitan Ocu, iskazuje svu pravednost Bogu, također i 'korjenita' objava milosrđa, to jest ljubavi koja se suprotstavlja [...] grijehu i smrti«, izjavio je sveti Ivan Pavao II. (*Dives in misericordia*, 8).

U misaonom uzletu pomaže proročka izjava pape Pija XII. iz davne 1946. godine: »Grijeh ovoga stoljeća jest gubitak osjećaja grijeha.« Gubitak osjećaja grijeha, držimo, nevidljivim je, ali stvarnim vezama povezan upravo s gubitkom osjećaja Božjega milosrđa. Jer, količina okrutnosti, razmjeri zločina protiv čovječnosti, genocidi protiv cijelih naroda, osobna i kolektivna neprijateljstva i netrpeljivosti prve polovice XX. stoljeća otkrivaju i zorno dokazuju odsustvo

žive i djelotvorne svijesti o milosrđu među sukobljenim stranama, podjednako kršćanskoga i nekršćanskoga predznaka. Boljim uvidom u količinu i razmjere zla koji su se valjali svijetom u prvoj polovici XX. stoljeća, a u Hrvatskoj su se nastavili valjati sve do sredine devedesetih godina XX. stoljeća, očima se kršćanske vjere otvara pogled u akutno odsustvo svijesti o milosrđu i djelotvornoga milosrđa među ljudima.

Crkva i njezina teologija, stoga, prepoznaju u gubitku osjećaja grijeha istinski znak vremena koji ne mogu drukčije ni shvatiti ni protumačiti bez spoznaje uzroka, a uzrok se nalazi u akutnome gubitku osjećaja milosrđa. Bilo da je posrijedi svojevrsno nesnalaženje ili nemar prema otajstvu lica Božjega milosrđa koje se objavljuje i sebe-priopćava u Isus iz Nazareta (usp. *Misericordiae vultus*, 1).

Ta je spoznaja polako i postojano ulazila u svijest Crkve i njezine teologije. Do punog je izraza došla na Drugome vatikanskom koncilu i u povezanosti s njime u učenjima koncilskih i poslijekoncilskih papa. O tome će izlagači ovih dana, uvjereni smo, iznijeti temeljite i detaljne analize, a na ovome mjestu osjećamo potrebu zaokružiti raniji argument o uzročno-posljedičnoj vezi između gubitka osjećaja grijeha i gubitka osjećaja milosrđa.

Naime, ono što se u svjetovnoj literaturi, ali i svjetovnome društvu valjalo već desetljećima, za ne reći stoljećima, a tiče se izmijenjene svijesti o Bogu koja je u svojim radikalnim oblicima čak proglasila Božju smrt, na vrata Crkve i njezine teologije kucalo je od samoga početka, dok je na otvoreni i kritički prijam naišlo tek na Koncilu na kojemu je postalo jasno da svi izazovi koji stoje pred Crkvom i njezinom teologijom svoj uzrok imaju, koristeći se izjavom svetoga Ivana Pavla II., u »prijetnjama pomračenja savjesti, iskrivljenja savjesti, umrtvljenja ili 'anestezije' savjesti« [...] što vodi u »pomračenje osjećaja grijeha koje je usko povezano s moralnom savješću«. I tu nije kraj, jer »s pomutnjom savjesti potamnjuje se i osjećaj za Boga« (*Reconciliatio et poenitentia*, 18). Dakle, svjedočimo, prema izjavi svetoga Ivana Pavla II., »pomračenju smisla Boga i čovjeka« (*Evangelium vitae*, 21). Ta činjenica stvara kaotično ozračje neshvatljivosti, nesigurnosti i dezorijentacije u životima ljudi pa i same crkvene zajednice. Slijedom toga, uviđamo da je uzrok gubitka osjećaja grijeha i pomutnje moralne savjesti velik onoliko koliko je velik sam sadržaj. Koncil ga je formulirao ovim riječima: »Stvorenje naime iščezava bez Stvoritelja. [...] Kad je Bog zaboravljen, i samo stvorenje postaje nerazumljivo« (*Gaudium et spes*, 36; *Evangelium vitae*, 22).

S tim mislima dolazimo do same srži smisla i sadržaja Izvanrednoga jubileja Svete godine Božjega milosrđa. Ta je srž lapidarno izrečena u jednoj izja-

vi već citiranoga svetoga Ivana Pavla II.: »Otajstvo Boga 'Oca milosrđa', koje nam je on objavio, usred sadašnjih prijetnji protiv čovjeka, postaje kao neki poseban poziv upravljen Crkvi. [...] Želim, dakle, da [...] ovo otajstvo istodobno postane potresan poziv Crkve na milosrđe koje je toliko potrebno suvremenom čovjeku i svijetu. Oni osjećaju njegovu potrebu, pa ako često to i ne znaju« (*Dives in misericordia*, 2).

Potresan poziv Crkve na milosrđe od prije tri i pol desetljeća u riječima svetoga Ivana Pavla II. dozrio je u zreli plod Svete godine Božjega milosrđa, velimo *milosrđa* koje je doseglo vrhunac i postalo sasvim vidljivo i čovjeku dostupno na licu Isusa iz Nazareta. Isus Krist je jedini »*misericae vultus Patris nostris caelestis*« (*Misericae vultus*, 1). A budući da je »potrebno uvijek iznova otkrivati pravo lice milosrđa« koje se »unatoč mnogim predrasudama pokazuje naročito potrebno našim vremenima«, a te su »predrasude o milosrđu ponajvećma učinak punog vanjskog vrednovanja« (*Dives in misericordia*, 6), koje ponajprije i ponajviše proizlaze iz iskrivljene predodžbe Boga kršćanske objave. Stoga zadaća i zahtjev za ponovnim otkrivanjem pravoga lica milosrđa znači samo jedno: ponovno otkriti pravo lice Isusa Krista na kojemu se događa sveobuhvatna, savršena i korjenita objava Boga koji je »Otac milosrđa i Bog svake utjehe« (2 Kor 1,3).

Na pragu trećega Kristova milenija Crkva i njezina teologija stoje pred zadaćom i zahtjevom za oslobađanjem od nataloženih predrasuda i obnovom slike i iskustva Boga Oca Isusa Krista, kao uvjetom obnove čovjeka u kojemu blijedi osjećaj grijeha, a moralna savjest se muti. Obnova je zahtjev vjere, jer u vjeri nam Bog pokazuje put kojim hodimo. Doista, »u vjeri hodimo, a ne u gledanju« (2 Kor 5,7). A u vjeri hoditi znači da »sada gledamo kroza zrcalo, u zagonetki, a tada – licem u lice. Sada spoznajem djelomično, a tada ću spoznati savršeno, kao što sam i spoznat« (2 Kor 13,12), jer »ljubljeni, sad smo djeca Božja i još se ne očitova što ćemo biti. Znamo: kad se očituje, bit ćemo njemu slični« (1 Iv 3,2). Tko u vjeri hodi u djelomičnoj spoznaji hodi, ali uvijek hodi po putu što nam ga Bog pokazuje u Isusu Kristu. Vjera traži budnost i spremnost da svakodnevno same sebe preispitujemo i provjeravamo jesmo li u vjeri (usp. 2 Kor 12,5), jesmo li možda napunjeni znanjem koje nije znanje Isusa Krista, i to raspetoga (usp. 1 Kor 2,2)?

U tom se smislu potresan poziv Crkve na milosrđe pretače u potresan poziv na novu evangelizaciju pred kojom stoje zadaće bistenja pomućene moralne savjesti i, zajedno s njom, ponovno nalaženje izgubljenog osjećaja grijeha. Ako netko u ovoj dvorani misli da te potresne zadaće nove evangelizacije može ostvariti a da prethodno ne obnovi sliku i predodžbu Boga Oca milosrđa

od kojega razumije otajstvo grijeha i moralnu savjest, onda je unaprijed osuđen na neuspjeh, ali i na daljnje širenje epidemije istim sredstvom s kojim misli da će epidemiju izliječiti i iskorijeniti. Samo je jedan pravi i istinski protuotrov za liječenje pomućene moralne savjesti i izgubljenoga osjećaja za grijeh. To je Božje milosrđe koje se najsavršenije i potpuno objavljuje i sebe-priopćava u Kristu raspetome.

Stoga se nadamo samo dobru, naime da će ovaj 56. Teološko-pastoralni tjedan do u tančine predstaviti pravo i istinsko svojstvo živoga i osobnoga Boga, to jest njegovo božansko milosrđe kao jedini lijek protiv suvremene epidemije pomućene moralne savjesti i neosjetljivosti za grijeh kao neposluh i neprijateljstvo prema Bogu trojstvene milosrdne ljubavi.

Dok misao naše vjere usredotočujemo na otajstvo Boga Oca, bogatog svakovrsnim milosrdem (usp. 2 Kor 1,3; Ef 2,1), dotle se cijelo naše biće okreće konkretnim ljudima našega vremena koji, često i ne znajući, čeznu upravo za milosrdem, a ta je čežnja samo drugo ime za najdublju čežnju čovjekova srca za Bogom. Za Bogom koji se u smrti na križu svojeg Sina Jedinca okreće protiv samoga sebe da bi podigao i spasio paloga čovjeka (usp. *Deus caritas est*, 12). U tom se okretanju Boga Oca Isusa Krista protiv samoga sebe očituje njegovo najuzvišenije božansko svojstvo – svojstvo milosrđa koje je katkada promaknulo učenim teozozima i učiteljima vjere, ali nije promaknulo jednostavnim i priprostim ljudima, ženama i muškarcima podjednako. Ono što je najuzvišenije i najvjerodostojnije svojstvo bića zaslužuje dostojanstvo imena.

Papa Franjo nas u svojim razgovorima podsjeća, dok pritom govori upravo i isključivo o grijehu, priznanju grijehu, kajanju, sakramentu pomirenja i obraćenju, da je Božje ime milosrđe. Milosrđe je ime Boga Oca Gospodina našega Isusa Krista.

Neka 56. Teološko-pastoralni tjedan izvrši revoluciju Božjega milosrđa i nježnosti u nama da bismo mogli, kao poslužitelji i primatelji svetih otajstava, nastaviti istim pastoralnim poletom i elanom promicati revoluciju Božjega milosrđa i nježnosti u onima kojima smo poslani naviještati, poučavati i svjedočiti.

Proglašavam 56. Teološko-pastoralni tjedan otvorenim!

BRZOJAV SUDIONIKÂ 56. TEOLOŠKO-PASTORALNOGA TJEDNA
SVETOMU OCU FRANJI

Sveti Oče,

U Svetoj godini Izvanrednog jubileja milosrđa okupljeni na 56. Teološko-pastoralnom tjednu, što ga u Zagrebu od 26. do 28. siječnja 2016. godine organizira Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, mi hrvatski biskupi, prezbiteri, đakoni, redovnici i redovnice te vjernici laici iz Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine, kao i iz drugih krajeva Europe, razmišljat ćemo na temu *Teologija i pastoral Božjeg milosrđa*.

Govor o Božjem milosrđu poziva na djelovanje. Crkva, kao čuvarica i djeliteljica Spasiteljeva milosrđa, ima zadaću naviještati te životom i pastoralnim djelovanjem svjedočiti Božje milosrđe. Crkva je pozvana vlastitim riječima i djelima prenositi milosrđe kako bi dotakla srca svih ljudi i potaknula ih da ponovno pronađu put koji vodi k Ocu. Gdje god je prisutna Crkva, ondje mora biti vidljivo i Božje milosrđe (usp. *Misericordiae vultus*, 12).

Nadahnuti tim mislima izlagači će na ovom teološko-pastoralnom skupu potaknuti raspravu o toj važnoj temi i motivirati sudionike na promišljanje i praktično djelovanje u tom duhu. Tako će u trodnevnom zajedništvu Teološko-pastoralnog tjedna više od šest stotina svećenika, teologa i pastoralnih poslenika razmišljati o teologiji i pastoralu Božjeg milosrđa.

Sveti Oče, dok okupljeni na ovome znanstveno-pastoralnom skupu nastojimo zajedno promišljati o temeljnoj istini objave, o Božjem milosrđu, te o posljedicama govora o milosrđu za shvaćanje i praksu Crkve, molimo Vaš apostolski blagoslov za napore što ih ulažemo na tom području. A mi, u svoje molitve uključujemo Vas, sve biskupe, prezbitere i đakone, kao i svu Crkvu. Neka ove riječi koje Vam upućujemo prenesu iskrenu i zahvalnu ljubav Crkve u hrvatskome narodu, koji Vam i ovom prigodom izražava svoju vjernost.

U Zagrebu 26. siječnja 2016. godine.

† kardinal Josip Bozanić,

nadbiskup zagrebački i metropolit

veliki kancelar Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu